

Simulacija kao metodički alat - sjećanje na Vukovar

Jelena Červenjak Kmoniček, prof.
Anita Čorak, prof.
 Osnovna škola "Dobriša Cesarić", Osijek

U ovome radu željele bismo podijeliti svoje iskustvo obilježavanja važnog datuma iz hrvatske povijesti na drugačiji način. Dvije smo učiteljice iz osječke OŠ "Dobriša Cesarić", godinama surađujemo, a često koreliramo nastavu povijesti i nastavu matematike, kao i brojnih razredničkih tema, kako u nastavi, tako i u obilježavanju raznih važnijih datuma. Kao i mnogi učitelji, često se susrećemo sa situacijom da bismo željele obilježiti mnoge važnije datume tijekom školske godine. Zbog želje da podignemo ljestvicu i učenicima ponudimo bolji standard uobičajenih nastavnih aktivnosti za nas je važan probir onih datuma čije će se obilježavanje realizirati, kao i odabir metoda kojim će se postići kvalitetniji rad, inovativnost, istraživanje iz različitih perspektiva, rješavanje problemskih zadataka, učenička znatiželja te njihovo aktivno sudjelovanje i kreativnost.

Kako smo obje bile razrednice generaciji osmaša 2018./2019. godine te je, osim ishoda povijesti, zadatak obilježavanja Sjećanja na Vukovar u kurikulumu Sata razrednoga odjela, odlučile smo uobičajeni program učiniti interaktivnijim. Takva Škola mira imala je zadatak omogućiti iskustveno učenje svim sudionicima programa. Cilj je bio realizirati ishode nastave povijesti, matematike i međupredmetnih tema, kao i omogućiti istraživanje povijesnih činjenica te razvijanje plodnog tla za osobni i socijalni razvoj učenika, njihovo kritičko mišljenje, osviještenost, komunikaciju i mnoge druge vještine neophodne za buduće aktivno građansko djelovanje. Na naše zadovoljstvo učenici su ovaj projekt prihvatili vrlo zainteresirani, aktivni i konstruktivni, a kasnije i bogatiji za mnoga znanja. Rezultat zajedničkoga rada, odnosno povijesnih i matematičkih istraživanja o vukovarskoj bitci 1991., bio je program obilježavanja u vidu simulacije vukovarske bitke. Učenici osmaši simulacijom su gledateljima, učenicima predmetne nastave i učiteljima, prikazali najvažnija povijesna zbivanja vukovarske bitke. U programu su primijenjena i znanja usvojena na radionicama prve pomoći Crvenog križa u Osijeku. Vjerujemo kako smo ovim programom obilježavanje uspješno podigle na višu razinu te omogućile učenicima bolje edukativno iskustvo. Također, ostvarile smo metodički napredak odabirom ove zahtjevnije metode poučavanja – simulacije, što je unaprijedilo i naše učiteljsko iskustvo.

Ideja o programu

Želja da učenicima približimo i „oživimo“ žrtvu Vukovara i tešku sudbinu svih Vukovaraca 1991. te dotaknemo učeničke emocije i spoznaje o strahu, neizvjesnosti, razaranju, progonstvu, smrti, ali i povijesnim činjenicama vodila nas je na putu pripremanja ovoga programa. Što se ondje točno dogodilo?, Kako je izgledao život Vukovaraca tijekom vukovarske bitke?, Zašto baš Vukovar?...to su samo neka od pitanja koja vrve učenicima u glavama na spomen Vukovara 1991. Izloženi mnogim informacijama samostalno teško razlučuju povijesne činjenice, dijelom i zbog toga jer se isprepliću i s nekim suvremenim zbivanjima.

Kako bismo im pomogle u usvajanju povijesnih činjenica, ali i ljudskih vrijednosti, odlučile smo se na simulaciju vukovarskog ratišta, scensko uprizorenje događanja tijekom 87 dana opsade i obrane Vukovara sve do njegova pada. Naime, stvarajući viziju programa obilježavanja dana Sjećanja na Vukovar zamislile smo empirijski doživljaj za učenike koji će na temelju doživljaja i iskustava steći teorijska znanja i kompetencije kritičkog promišljanja i rješavanja problema. Takav je pristup baziran na istraživačkom, iskustvenom i cjeloživotnom učenju koje, osim što ostvaruje određene obrazovne norme, širi učeničke obzore te ih potiče na promišljanje i izgradnju vlastitih stavova o problematičnom pitanju lokalne zajednice u kojem žive. Pored toga, stječu sposobnost razmišljanja na globalnoj i internacionalnoj/interkulturalnoj razini. Takav inovativan oblik učenja programom je uključio sve učenike predmetne nastave, aktivirajući glumce i gledatelje, suradničkim učenjem i timskim radom, a rezultirao je neprocjenjivim iskustvenim znanjem.

Aktivnosti učenika i metodička priprema

Tijekom pripremanja programa učenici su prošli temeljita povijesna i matematička istraživanja.

Zadajući im aktivnosti pristupile smo gradacijski, od stjecanja temeljnih povijesnih znanja do sposobnosti kritičkog promišljanja. Povijesna istraživanja ukorak su pratila matematička. Pri tome se istaknula važnost učeničkih matematičkih kompetencija

za istraživanje i bolje razumijevanje povijesnoga gradiva. Rješavanjem problema iz svakodnevnih životnih situacija (u ovom slučaju povijesnih zbivanja u Vukovaru 1991.) učenici su potaknuti na odabir relevantnih podataka, analiziranje strategija, preispitivanje rezultata i korištenje odgovorajućih alata i tehnologije, što je pomoglo u kasnijem formiranju vlastitih zaključaka i stavova o ovoj tematici.

Postepeno smo ulazile u analizu tematike te su učenici proširivali znanja dodatnim aktivnostima – problemskim zadacima, matematičkim istraživanjima, raznim povijesnim izvorima, intervjuiranjem preživjelih branitelja, kreiranjem scenografije i zvučnih efekata, pripremanjem voditeljice uz povijesne i književne tekstove, istraživanjem mode 90-ih godina i vukovarskog slenga, istraživanjem i komparacijom povijesti Vukovara kroz stoljeća, čitanjem literarnih tekstova o Domovinskom ratu, sudjelovanjem u radionici za budućnost (Škola mira), i drugima. Osim toga, učenici su aktivnim sudjelovanjem uvelike doprinikli u zajedničkom dijalogu o izvedbi programa, oluji ideja, kreativnim rješenjima, uređenju prostora i scenografije te provođenju samovrednovanja između pojedinih etapa.

Temeljita priprema učenika, dakako, podrazumijeva veliku pripremu učiteljica. Kako bismo ponudile što kvalitetnije zadatke i upute za rad učenika bilo je neophodno dodatno istraživanje povijesnih izvora, stručne literature te edukacije o dramskom odgoju u nastavi i simulativnom poučavanju kao inovativnoj metodi rada. Glavna je namjena simulativnog učenja da učenici do novih spoznaja dolaze vlastitom aktivnošću, stoga nam je to bila misao vodilja u izradi svih učeničkih aktivnosti. Osim toga, brojne su prednosti strategije učenja otkrivanjem: jačanje učenikova samopouzdanja, povećanje motivacije za učenjem i interesa za predmet, razvijanje određenog stila rješavanja problema i istraživanja, trajnije usvajanje znanja. Veliki nedostatak kod ovakvog načina poučavanja je nedostatak vremena uz sve ostale učiteljske i učeničke obveze. Otežavajuća okolnost bila je i neusklađenost gradiva (koje se prema Kurikulumu obrađuje na kraju školske godine) s datumom obilježavanja.

Svi izazovi izvedbe

Nakon usvajanja potrebnih znanja za bolje razumijevanje ove tematike uslijedila je priprema za izvedbu simulacije. Program je zamišljen na dvije pozornice pa je bilo potrebno urediti ih u duhu ratnih godina kako bi gledatelji imali što bolji doživljaj. Učenici su samoinicijativno istraživali sve detalje koji bi mogli pridonijeti što efektnijem prizoru. Svi su pridonijeli u području osobnih interesa i vještina - neki su se iskazali izradom dekorativnih materijala, drugi su vodili brigu o odjevnim predmetima po punktovima, treći su uređivali scenografiju, odnosno uređenje punktova karakterističnim detaljima (tenkovi i vodotoranj od stiropora, kukuruzni put od kukuruza, medicinska pomoć i ranjenici, izrada snajpera u Domu tehnike, i slično). Hodnik koji spaja obje pozornice preuređen je u galeriju fotografija ratnog Osijeka i Vukovara.

S izvođačima smo mnogo puta uvježbavale čitav program kako bi u konačnici bio što uvjerljiviji. Učenici su osmislili i neke posebno emotivne trenutke u izvedbi, kao što je posthumno odlikovanje Blage Zadre ili primjena prve pomoći žrtvama. Glavna pozornica sastojala se od punktova te bi se izvođači pojedinog punkta „odmrznuli“ po dolasku voditeljice. Sve ostalo vrijeme morali su ostati „zamrznuti“, što nije bilo ni malo lako, budući da je trajanje programa predviđeno na 40-ak minuta. Također, kako bismo izvođačima osigurale što bolju koncentraciju za izvedbu, kao i dostojanstvenu atmosferu, za gledatelje, osobito učenike i njihove razrednike osigurale smo upute ponašanja u tome programu, predvidjele sjedeća mjesta, ukazivale na poštivanje termina i pravila ponašanja. Već po dolasku na drugu pozornicu i zatečenim prizorom (izvođači nepomični u svojim ulogama raspoređeni prema punktovima) svim su gledateljima navedene upute postale posve jasne. Po završetku programa svi su učenici predmetne nastave dobili evaluacijski listić kojim smo saznali koliko su naučili iz ovoga programa.

Nakon izvedbe - emocije i rezultati

Teško je riječima opisati emocije koje su se dogodile tijekom programa i nakon njega. Doima se neizvedivo da jedan školski program učenici prate u potpunoj tišini, aktivno i zainteresirano. U tome ne bismo uspjele da svi učenici osmih razreda nisu sjajno realizirali ovo uprizorenje, bez ijedne pogriješke, potpuno dostojanstveno i gordo. Malo je reći da smo bile ponosne na čitavu generaciju. Analizirajući evaluacijske listiće, utvrdile smo i izvrsne ostvarene rezultate na razini predmetne nastave naše škole, odnosno gledatelja (92% usvojenosti znanja i snalaženja na karti).

S obzirom na takve izvrsne rezultate koje smo ovim projektom ostvarile, željele smo podijeliti iskustvo i s drugim učiteljima te ih svojim radom potaknuti na slične, pa i bolje metodičke domašaje. Rezultat toga bio je objavljeni metodički priručnik „Vukovarska bitka“ u našem autorstvu. Nadamo se da će barem neki fragmenti ovog priručnika biti korisni drugim učiteljima i doprinijeti stručnoj izobrazbi učitelja za bolje poučavanje povijesti.

Nastavak aktivnosti

Originalni program izveden je samo jednom. Premda nismo znale hoće li uspjeti sve kako je zamišljeno, rado smo prihvatile ponudu jednoga roditelja da profesionalno snimi čitav događaj. Srećom da je tako pa sada možemo ponoviti sjećanja, ali i iskoristiti

materijal za mlađe naraštaje kao temelj za daljnji rad u novim radionicama i projektnim zadacima.

Nakon ovoga programa predviđen je i nastavak aktivnosti kroz razne zadatke, poput Škole mira (mirotvorno djelovanje učenika, širenje poruka mira, tolerancije, slobode i demokracije), radionice građanskog odgoja (usvajanje socijalnih vještina i nenasilnog rješavanja sukoba, zaštite prava, poštivanja svoje i drugih kultura), medijacije (poučavanje u rješavanju učeničkih problema, poticaj na dijalog i poštovanje), kviza znanja (natjecanja nakon pogledane simulacije ratišta), projekta slušanja (dijaloga za dobrobit budućnosti i funkcioniranja u zajednici), online konferencije (poticaj na toleranciju i poruke mira uz dijalog, suradnju i digitalne vještine).

Poticaj drugim učiteljima

Inovativni oblici učenja predstavljeni u ovom radu rezultirali su neprocjenjivim iskustvenim učeničkim znanjem, primjenom matematike i usvojenošću povijesnih činjenica na visokoj razini. Svojim radom želimo promovirati svoju Školu mira, ali i potaknuti druge učitelje na prihvaćanje izazova i suočavanje sa zahtjevnijim idejama/temama. Vjerujemo kako je korelacija među predmetima, povjerenje prema kolegama i učenicima te zajedničko istraživanje novih metoda u poučavanju dovoljno za postizanje sjajnih rezultata.

Prijedlog za citiranje (APA stil):

Červenjak Kmoniček, J., Čorak, A. (2024). Simulacija kao metodički alat - sjećanje na Vukovar. *Poučavanje povijesti*, III(1), 27-31.

Crtani predlošci za učenje Povijesti u 5. i 6. razredu

Izradili smo 111 ilustracija za peti razred i 137 predložaka za sve obavezne teme predmetnog kurikuluma.

Olakšajte si posao i uštedite vrijeme.

